

Rodrigo Vescovi: “La Història oficial oblida els perseguits i revoltats”

Joan Vila i Triadu

Rodrigo Vescovi (Montevideo, Uruguai, 1970) és un dels professors dels cursos [Gaudir UB](#), un programa d'activitats acadèmiques de la Universitat de Barcelona obert a tota la ciutadania, sense que es demani cap titulació prèvia als alumnes que s'hi matriculen. Vescovi és doctor en Història Contemporània per la mateixa UB i especialista en lluites socials contra el colonialisme i el capitalisme, sobre les quals ha publicat diversos llibres. Els seus cursos tenen títols tan seductors com ara 'Proletarios indomables, anarquistas y guerrilleros', curs que està impartint aquest trimestre, o 'Malditas, arrinconadas y luchadoras sociales', previst per al trimestre que ve. Parlem amb ell d'aquesta singular oferta acadèmica.

Per què una universitat com la UB programa cursos per a qualsevol tipus de públic, sense titulació específica requerida?

Fa anys que la Universitat de Barcelona intenta donar resposta a aquesta demanda de poder accedir al coneixement que es genera en l'àmbit universitari sense que el requisit d'una titulació prèvia pugui ser-ne un impediment. Ho fa a través de diverses vies. Una d'aquestes és el programa de cursos Gaudir UB. Es tracta de cursos presencials de curta durada (són trimestrals i duren 20 hores), avalats pel rigor i qualitat d'una institució com és la UB. Els cursos s'imparteixen a centres que la UB té a Barcelona, Badalona i Sant Joan Despí, i també a d'altres entitats relacionades amb el món de la cultura, com ara alguns museus. La principal raó que dona resposta a aquesta demanda és la d'una societat cada cop més formada i que no només vol informació, ara també vol accedir a continguts formatius de qualitat. I això és important, no es tracta de “qualsevol tipus de públic”, sinó un públic del qual no se n'avalua la trajectòria universitària.

Quines matèries tracten els cursos 'Gaudir UB'?

Com indica el nom del projecte, els cursos estan oberts a tothom i per accedir-hi només calen les ganes d'aprendre i gaudir amb l'adquisició de coneixement. Aquesta és la veritable finalitat de Gaudir UB. La temàtica dels cursos és molt variada i els continguts molt interrelacionats, però poden agrupar-se entorn de les següents branques del coneixement: art, història, cultura i societat, ciències de la natura i salut. En la primera edició dels cursos, el 2014, el nombre d'alumnes fou de poc més d'un centenar. A l'actualitat, cada edició supera el miler d'inscrits per trimestre. Per tant, creiem que s'està donant resposta aquesta demanda i així el programa 'Gaudir UB' manté el seu compromís de posar a disposició de la societat part del coneixement que es genera a la Universitat de Barcelona.

Per què són trimestrals i no de tot el curs acadèmic?

És una manera de donar flexibilitat a l'alumne en el compromís acadèmic al qual es compromet a assistir. Tenint en compte que són cursos en els quals s'inscriuen amb l'ànim de gaudir del coneixement i que la seva única avaluació és l'assistència, es va pensar que la manera més adient de mantenir el compromís entre el docent i els estudiants era presentar-los com cursos de curta durada. Tot així, la gran majoria de cursos trimestrals tenen la possibilitat de desenvolupar-se en itineraris recomanats al llarg del curs. D'aquesta manera, per exemple, el curs “Malditas, arrinconadas y luchadoras sociales”, que impartiré jo el trimestre que ve, és la part final d'un recorregut històric que va començar al primer trimestre amb “Piratas, cimarrones y bucaneros” i va

continuar amb “Proletarios indomables, anarquistas y guerrilleros”, fins arribar a aquest curs, on es tanca el cicle sobre les minories.

És el primer cop que fas aquest cicle sencer amb un fil conductor compartit?

Sí, ja fa anys que imparteixo cursos i seminaris sobre aquesta matèria, però als Gaudir UB d'enguany per primer cop puc desenvolupar el fil sencer de la resistència i l'oposició al colonialisme i el capitalisme. El primer trimestre vaig centrar-me en les comunitats de resistència a Amèrica durant els segles XVI-XVIII. Tracto de trencar amb dicotomies com la de blancs/negres, és a dir, no només parlo dels esclaus fugats i agrupats als anomenats ‘quilombos’, o dels indígenes que van haver de canviar d'hàbits i costums per enfrontar-se al nou enemic, sinó també dels blancs pobres que eren enviats a Amèrica a complir condemnes i fugien a illes semiabandonades per acabar convertir-se'n en pirates com a venjança.

Ho expliques en un estil molt teòric o més aviat poses exemples concrets perquè sigui més amé de seguir?

No, no, una vegada explicat el context, ho baso tot en històries concretes: explico naufragis, motins reals de vaixells, els parlo de com era la vida a les tabernes de Nova York, des d'on mariners, prostitutes i esclaus conspiraven per rebel·lar-se... I alhora, als alumnes, els motivo amb propostes de llibres, còmics, pel·lícules... Una de les sessions es dedica exclusivament a parlar dels films de pirates i revoltes. Tot i que sembla que el cinema se n'ha ocupat molt, d'aquests temes, la veritat és que la Història oficial sempre ha ocultat tot el que té a veure amb desertors, contrabandistes i perseguits. Penseu que al ‘quilombo’ de Palmares hi van arribar a viure 20.000 persones durant un segle, de forma alternativa a la societat imperant.

“El sistema dominant sempre ha tendit a excloure socialment allò diferent o allò minoritari”

I com enllaces aquest primer curs amb el segon, ‘Proletarios indomables, anarquistas y guerrilleros’, que es refereix més als processos revolucionaris a partir del segle XVIII i fins al XX?

Doncs de forma molt evident: quan aquesta gent que lluitava contra el sistema veu que per canviar la seva situació de marginalitat només ho podran fer si ho canvien tot, es quan neixen els moviments revolucionaris organitzats. En el segon curs parlem de la Revolta d'Haití de 1791, de la Comuna de París de 1871, de la Revolució russa de 1917, de l'anarquisme de Río de la Plata de 1927, de la Barcelona revolucionària del 1936, de les lluites d'emancipació americanes de la segona part del segle XX (Che Guevara, Cuba, els tupamaros a Uruguai) o del Maig del 1968. Sempre dic que és un curs que fa olor a pneumàtics cremats i a llambordes amuntegades en barricades, que està ple d'anhels de justícia social i somnis d'una comunitat humana mundial. Malauradament, moltes d'aquestes revoltes estaven plenes d'errors i limitacions i es podria dir que van fracassar, però crec que han deixat una petjada inesborrable en la consciència dels que lluiten per un altre ordre social.

El cicle es tancarà a partir de l'abril i fins al juny amb el curs ‘Malditas, arrinconadas y luchadoras sociales’. És un curs dedicat a les dones?

No només, parlem de minories perseguides, siguin ètniques o socials, també de banditatge social i de la resistència avui en dia. Però és cert que tenim una sessió dedicada a la lluita de les prostitutes per la seva dignitat, una altra sobre la revolta de les dones a Bolívia i una tercera sobre la lluita del col·lectiu LGTBQ. També parlem del rebuig i les desercions a la Guerra del Golf, del moviment

okupa, de l'antiglobalització o de la resistència dels maputxes a l'Araucania i la Patagònia. Semblen coses que no tenen res a veure les unes amb les altres, però no és cert, són diferents vessants del mateix: la lluita contra la discriminació i l'arraconament per part del sistema dominant, que tot al llarg de la història de la humanitat ha tendit a excloure socialment allò diferent o allò minoritari.

Què tal responen els teus alumnes? Escolten només o participen activament?

La majoria estan molt motivats pel temari del curs. Alguns, fins i tot, tenen un activisme militant en moviments socials. I poden saber més que jo d'alguns episodis concrets. Però no tots són entesos en Història, alguns s'hi acosten per primer cop i jo sempre els animo a preguntar o a intervenir, perquè justament fent preguntes és com s'aprèn millor. Per acabar, m'agradaria remarcar que hi ha tres professors que col·laboren intensament amb mi en aquests cursos, que són Sara Alcina, investigadora sobre historiografia femenina i sobre dones i resistència; Miquel Izard, professor jubilat americanista i molt conegut entre l'alumnat català i veneçolà; i Manuel Delgado, qui de tant en tant m'aconsella pel·lícules i m'ajuda a fer una història més antropològica.

La matrícula per als cursos [Gaudir UB](#) del proper trimestre (abril a juny) s'obre el proper dia 18 de març.